بڵاوکراوەکانی
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

ئامادەکردنی: باوکی ڕەهەند

دەزگای چاپو پەخشی سـەردەم، لەپرۆسەی چاپکردنی کتێبدا، بوارێکی تاڕادەیەک باشی بۆ چاپکردنی کتێبی ئەدەبی ڕەخساندووە، بەتایبەتی ڕۆمان. جێگای خۆشحاڵییە کە دەزگای سـەردەم لە ماوەی ئەو چەند سـاڵەی کارکردنیدا، چەندین شاکاری ڕۆمانی جیهانی بە زمانێکی پاراو پوخت، وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، لەوانە جیهانی سۆفیا، زۆربا، فرۆشراو، کەشتی سـپی، مەزرای ئاژەڵانو دواهەمیندیان پیرەمێردو زەریا. بەمەش هەم کتێبخانەی کوردی پێ دەوڵەمەند بووەو هەم خوێنەری کوردیش ئاشـنا بووە بەو ڕۆمانە مەزنانە کە شایەنی خوێندنەوەو تێڕامانە.

پیرەمێردو زەریا

مرۆڤ تێکدەشکێت بەڵام نابەزێت.

ئەوە ئـەو پەندە گـەورەو جوانەیـە کە لـە خوێندنەوەی ئـەم ڕۆمانەوە پێیدەگەین، ئەو بیرۆکە مەزنەیە کە لە پشتی ئەم ڕۆمانەوە دەسـتمان دەکەوێت. کاتێ لە خوێندنەوەی ڕۆمانەکە تەواودەبیـن، هەسـتدەکەین مـرۆڤ چ بونەوەرێکـی سەرسەختو کۆڵنەدەرەو مانای ماندوبـونو شکسـت نازانێت، تێدەگەیـن مـرۆڤ هـەروا بە ئاسانی دەسـتبەرداری خەونو خولیـاو حەزەکانـی نابێـت، گەرچی لەو پێناوەشـدا دەیان ناخۆشـیو نەهامەتیو زەلیلی ببینێـت. ئەم ڕۆمانـە پێمان دەڵێت مـرۆڤ خەلقەندەیەکە ئەستەمە لەبەرامبەر کارەساتو دڵڕەقییەکانـی سروشـتدا چۆکدابدات، مەحاڵە کەسـێک ژیانـی خۆشـبوێتو هاوڕێـی دەریـاو زەریاو شـەپۆلو بایە ئاوییەکان بێت، دۆستی بەلەمو سەوڵو کەشتی چارۆکەداربێت، واز لـە کاری ڕاوکردنو جیهانی ناو دەریاکان بێنێت. ئەستەمە ڕۆژانـە بـە ئـاوی دەریاکان تەڕببیـتو لەگـەڵ هەڵچونی دەریـادا ڕاهاتبیت، بەئاسـی بەجێیان بێڵێت.

ئـەم ڕۆمانـە یەکێکـە لە شاکارە جوانەکانی ڕۆماننوسی بەناوبانـگ «ئارنسـت هیمنگوای»، تەنانەت «ئارنست هیمنگوای» لەڕێگەی نوسینی ئەم ڕۆمانەوە، خەڵاتی نۆبڵی بۆ ئەدب لە سـاڵی ١٩٥٤ وەرگرتو

خەڵاتی بۆڵستەر، کە بەرزترین خەڵاتی ئەمریکییە بۆ ئەدەب، هەر لەسەر ئەم ڕۆمانەو لەساڵی ١٩٥٣ وەرگرتووە. کاتێ گۆڤاری (لایف) لە ژمارەی ئەیلولی ساڵی ١٩٥٢ خۆیدا، بۆ یەکەمجار ئەم ڕۆمانەی بڵاوکردەوە، لەماوەی تەنها دوو ڕۆژدا، زیاد لە پێنج ملیۆن دانەی لێفرۆشرا.

«هیمنگوای» یەکێک لە ئارەزووەکانی بریتی بووە لە ڕاوە ماسی بە کەشتییە چارۆکەدارەکەی کە ناوی (بیلار) بووە. ماسیگرێکی کوبی خانەنشینکراو بەناوی «جۆرجیۆ فۆینتس» لەلایەن «هیمنگوای»ەوە ڕاسپێردراوە بایەخ بە کەشتییە چارۆکەدارەکەی بداتو ئاگاداری بێت. لە ڕاستیدا نوسەری ڕۆمانەکە ژیانێکی تاڕادەیەک ناخۆشو پڕ کارەسات ژیاوە، بەشداری لە هەردوو جەنگی جیهانی یەکەمو دووەمدا کردووە. پاشان لە جەنگەڵەکانی ئەفریقاو لەسەر کەنارەکانی کوبا، بە گۆشەگیری ژیان بەسەر دەبات، وەلێ دواجار بڕیار دەدات خۆی بکوژێت، بەداخەوە لە ساڵی ١٩٦١ ئەم نوسەرە مەزنە، بڕیارەکەی خۆی جێبەجێدەکاتو لەڕێگەی فیشەکێ دەمانچەوە کۆتایی بە ژیانی دەهێنێت. ئیدی «جۆرجیۆ»ی ماسیگری خانەنشینکراو، کەشتییە چارۆکەدارەکەی «هیمنگوای» دەبەخشێتە حکومەتی کوبا. لێرەوە بەشی زۆری ڕەخنەگران کۆکن لەسەر ئەوەی پاڵەوانی ڕۆمانی پیرەمێردو زەریا، لەسەر هەمان شێوەی «جۆرجیۆ»ی ماسیگرە، یان لەوانەیە چیرۆکەکەی لەوەوە وەرگرتبێت. مەسەلەکە هەرچۆنێکبێت، گرنگ نییەو گرنگ ئەوەیە ئەم ڕۆمانە، بەشێوەیەکی جوانو سەرنجڕاکێش، باسی ململانێو پێداگرتنی ڕاوچییەکی پیرمان بۆ دەکات، کە لەگەڵ سروشتو زەریاو بونەوەرە ئاوییەکانی ناوی، لە شەڕێکی بەردەوامدایە. «سانتیاگۆ» بە تاقی تەنهاو

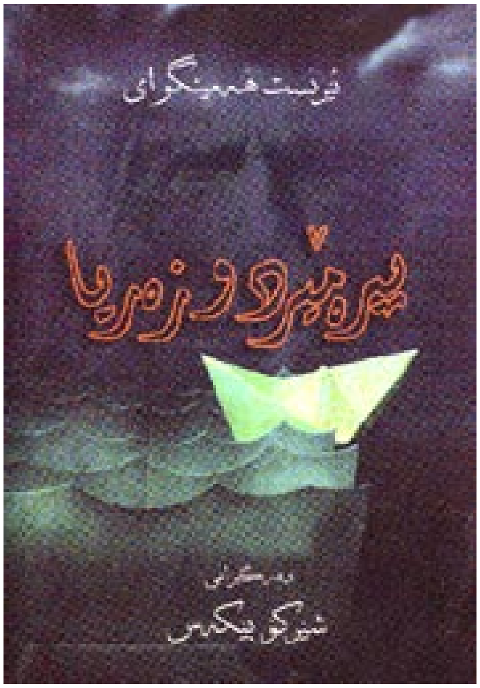

لەنــاو قوڵایــی دەریایەکی بێ بــنو تــوورەدا، بەگــژ هێــزی گەورەو پڕوکێنەری سروشــتو قرشــەکاندا چووەتــەوە. ئەم پاڵەوانە تەنهایە، ئەم ڕاوچییە پیــرە ، لەیەککاتــدا لەگــەڵ چەندیــن هێــزی زەبەلاحی ناو سروشت کەوتووەتە جەنگەوە، لەوانــە ڕەشــەباو تۆفانەکان، شــەپۆلو گێژەنــە ئاوییەکان، زریــانو قرشــە زەبەلاحەکان. بەڵام ئەم مرۆڤە بەســاڵاچووە، بە ئیرادەو بڕوایەکی پۆڵاینەوە، سەرسەختانە بەرگری لە خۆیو بەلەمەکــەیو ئــەو ماســییە دەکات کە دوای چاوەڕوانییەکی زۆر کــە چەندیــن ڕۆژی خایاندووە ڕاویکردووە. شــەڕی «سانتیاگۆ» تەنها لەگەڵ ئەو قرشە گەورانەدا نییە کە هاتون ماســییەکەی لێبســێننەوەو بیبەنەوە بــۆ قوڵایی دەریاکان، بەڵکو لەپاڵ ئەوەشــدا شــەڕ لەگەڵ ئەو گەردەلوولە ئاوییانەدا دەکات کە بێڕەحمانە جەستەی پیری دەتەزێنــن، بێبەزەیانە زەوقمو ســەرماو سۆڵەی خۆیان دەکێشــن بەلاشــە شــەکەتو ماندووەکەیدا. وەلێ ئەو بەهۆی شــارەزاییو ژیانی ناو ئاوەوە، زۆر لەوە خۆڕاگرترە کە تەسلیم بەو هێزانەی سروشت ببێت.

ئەم مرۆڤە تەنهایەی ناو ئەو زەریا هەندێجار شێتو هەندێجار هێمنە، ســوورە لەسەر ئەوەی ئەو ماســییە گەورەیە بباتەوە کە ڕاویکردووە، وەلێ ســەختی کەشوهەواو هاتنی قرشــەکانو تەنهایی خــۆی، کاری بردنەوە ماســییەکە بــۆ کوخەکــەیو پیشــاندانی بــە هــاوڕێ ڕاوچییەکانی دیکەی، ســەخت دەکەن. ماســییەکە خوێنادات بە دەستەوەو بەردەوام لەهەوڵی خۆڕزگارکردندایە، لەبەرامبەردا پیــرەی تەنها بــاڵ چی هێزی خــۆی هەیــە دەخاتــەکار بۆ ئــەوەی ماســی بگەیەنێتــە کەناری ئــارام. لــەم میانەداو بەهۆی زەبرێکی قورســەوە کە «ســانتیاگۆ» دەیوەشــێنێتە ماسییەکە، ماسییەکە بریندار دەبێــتو بەشــێک لــە ئاوی زەریاکــە ســور هەڵدەگەڕێت. بۆنــی خوێــنو ســوربوونی ئاوەکە، بەسە بۆ ئەوەی قرشە دوورەکان، ئەو قرشانەی ڕەحم بــە ماســییەکانی هاوڕەگەزی خۆیان ناکەنو چییان بکەوێتە بەردەم قوتیدەدەن، قوڵاییەکان بەجێبێڵنو لە بەلەمی تەنهای ناو ئاوەکە نزیکببنەوە.

هاتنــی قرشــەکان ئەرکی پیرەی کەنەفت زیاتر ســەختو دژوارتــر دەکات، ئێســتا لەسەریەتی جەنگەکەی فراوانتر بکاتو ئــاگاداری هەر چوارلای بەلەمەکــەی بێت، دەبێ چەکی تــازە دروســت بــکاتو هێزی تازە لەخۆیدا کۆکاتەوە. لێرەوە سەوڵی بەلەمەکە، تێلاکەی ناو بەلەمەکــە، چەقۆکــەی دەبنە چەکی تــازەو ئەوانیــش دێنە گۆڕەپانی جەنگەکــەوە. وەلێ ئەو کەرەســتە ســەرەتاییانەی شــەڕکردن، کــەی دەتوانــن قرشــە گەورەکان بترســێننو دوریانبخەنــەوە! قرشــەکان

خ ڵا ە ک را وە کا ن

هەرگیز دەربایسی ئەو گورزانە نەبوون کە بەر جەستەیان دەکەوت، ئەوان نێچیرێکی گەورەیان لەبەردەمدا بوو، نەیاندەویست بەئاسانی دەستبەرداری ببن. بەداخەوە دواجار ئەم جەنگە بێ بەرامبەرە، بەسەرکەوتویی قرشەکانو بە دۆڕاندنی ڕاوچییەکە کۆتایی پێدێت. قرشەکان تەنها ئێسکە پەیکەری ماسییە بۆ «سانتیاگۆ» بەجێدەهێڵنو ئەوەی بەکاری خواردنبێت، هەمویان لێکردۆتەوە. بەڵام ئەم دۆڕاندنە، ئەم شکستە نابێتە هۆی ئەوەی سانتیاگۆ لە زەریا عاجزبێتو واز لەکاری ڕاوکردن بێنێت، نابێتە هۆی ئەوەی چیتر بۆ هەتاهەتایە بەلەمو سەوڵەکانی جێبێڵێتو پشت بکاتە بونەوەرە ئاوییەکان. نەخێر ئەو دوای ئەوەی بە تێکشکاویو شەکەتی دەگەڕێتەوە بۆ کوخە ساردو سڕەکەی، لەسەر شوێنی نوستنەکەی پاڵ دەکەوێتو چاوەڕوانی سپێدە دەکات کە باشترو چاکتر خۆی ئامادەبکات بۆ گەڕێکی دیکەی ڕاوکردن. بەڵام ئەمجارەیان سودی لە هەڵەکانی پێشتری بینیوەو بەشێوەیەکی تۆکمەتر دەچێتەوە ناو زەریاو ئاوە بێ سنورەکەی.

دواجار پێویستە ئەوە بڵێین وەرگێڕانی ئەم شاکارە جوانە لەلایەن شاعیری ناسراو «شێرکۆ بێکەس»ەوە ئەنجامدراوە، ئەو زمانە کوردییەی لەم وەرگێڕانەدا بەکارهاتووە، زمانێکی پوختو زمانێکی تابڵێی شیرینو بێ گرفتە. وەرگێڕ لەبەر ئەوەی خۆی شاعیرێکی گەورەیەو توانایەکی زمانەوانی باشی هەیە، بۆیە لەوەرگێڕانەکەیدا سەرکەوتووبووەو بەرهەمێکی پوختی بە زمانی کوردی خستۆتە کتێبخانەی کوردییەوە.

ئەم ڕۆمانە چاپی سێیەمە، تیراژی ١٠٠٠ دانەیە، نرخی ٢٠٠٠ هەزار دینارە.

بەرەو کەناری شێرزەیی

ئەم کتێبە وەک لە لاپەڕەی دووەمی ناوەوەیدا نوسراوە (دەقی والا)، دەقێکە کە لەنێوان بیرەوەریو چیرۆکدایە، واتە ئەو تێکستەی لەم کتێبەدا نوسراوە، تێکەڵەیەکە لەو دوو ژانرەی ئەدەب. نوسەری کتێبەکە چونکە خۆی چیرۆکنوسێکی شارەزایەو ساڵانێکی زۆرە سەروکاری لەگەڵ نوسینو خوێندنەوەدایەو لەنزیکەوە ئاشنای ئەدەبی جیهانییە، بۆیە سەرکەوتوانە ئەو دوو ژانرە ئەدەبییەی تێکەڵ بەیەک کردووەو دەقێکی والای لێ دروستکردون.

لە ڕاستیدا سنوری نێوان بیرەوەریو چیرۆک لەم کتێبەدا، سنورێکی زۆر تەسکەو تا ڕادەیەکی زۆر چونبەناویەکداو لێکردنەوەیان زەحمەتە، بەتایبەتی لە بەشی یەکەمو

چوارەمدا. جیاکردنەوەی سنوری نێوان بیــرەوەریو چیرۆک لەو دوو بەشــەدا ئەستەمە . قورسە لەو دوو بەشــەدا، بە ئاســانی بتوانیت دەستنیشانی سنوری بیــرەوەریو ســنوری چیرۆک بکەیت. چونکە بەشــێوەیەکی ئۆرگانی تێکەڵ بەیەکبوونو هیچ مەسافەیەکیان نەهێشتووەتەوە بــۆ جیاکردنــەوە . خوێنــەر بەزەحمــەت دەتوانێت لەو دوو بەشەدا، کارەکتەری ڕاستەقینە، واتە ئەو خەڵکانەی کە بە فیعلی نوسەر لە سەفەرەکەیدا بینیونیو قسەیان لەگەڵدا دەکات، لەگەڵ کارەکتەری چیــرۆک، واتە ئەو خەڵکو ڕوداوانەی نوسەر خۆی دایهێناوەوبەرگێکی ڕاستەقینەی کردوون بەبــەردا، جیابکاتەوە . بێگومان ئەم حاڵەتە لەلایەکەوە توانــاو هونــەری نوســین لای دانەری کتێبەکــە دەردەخات، لە لایەکی دیکــەوە خاڵی هەرە جوانی کتێبەکەیە .

«ڕەوف بێگــەرد» لــەم کتێبەیدا، ئەوەی لەو سەفەرەیدا بینیویەتــی، ئــەوەی نیــگای کەوتووەتە سەریو لە نزیکەوە گوێی بــۆ قســەکانی گرتووە، بەجۆرێــک تێکەڵــی جیهانی چیرۆکی دەکات، بەشــێوەیەک دەیخاتــە ناو دنیای پڕ خەیاڵی چیرۆکەوە، کە سەرسامت دەکاتو ڕاتدەگرێــتو پرســیار لەخۆت دەکەیــتو دەڵێیــت: تۆ بڵێی ئەمە وابێت! تۆ بڵێیت ڕاستبێت شــۆفێری ئــەو تەکسییەی «بێگــەرد» دەیگەیەنێتــە فرۆکەخانە، کەسێکی ئەوەندە خوێندەواربێت، بگرە بڕوانامەی لــە فەلســەفەدا هەبێتو کاری شــۆفێریش دەکات؟ یاخــود تۆبڵێیت چیرۆکی دووکەڕولاڵەکە لە واقیعدا ڕویدابێتو نوســەری کتێبەکە تەنهــا دەیگێڕێتەوە، کێ دەڵێ ئــەو چیرۆکە زادەی خەیاڵــی نوســەری کتێبەکــە نییەو شتی لەو شێوەیە ڕەنگە هــەر ڕوینەدابێت! کــێ دەڵێ کاتێ «بێگەرد» بــە تەنها لە ژورەکاندا دەمێنێتەوە، خەیاڵی بۆ ئەو بەسەرهاتە جوانە ناچێت

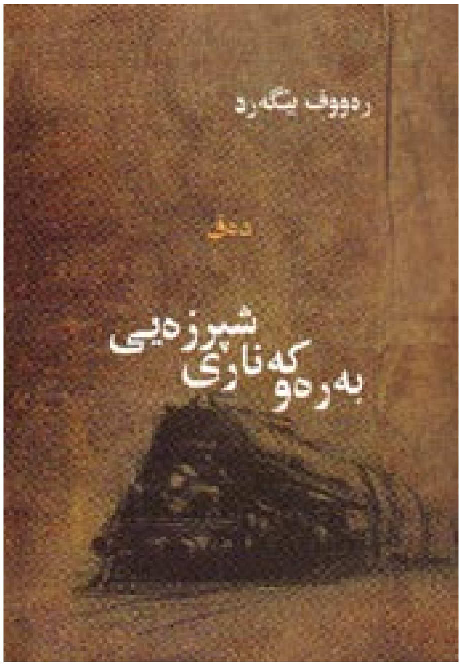

که باس له عەشقو ئەڤینی نێوان دوو مرۆڤی کەڕولاڵ دەکات، چۆن بێدەنگو دوور لە وشەو ڕستەو پەرەگراف، دوور لە دەنگو هاتوهاوار، بە قووڵی یەکتریان خۆشدەوێتو دواجار پێکەوە کۆتایی بە ژیانی خۆیان دەهێننو خۆیان فڕێدەدەنە ناو ڕوبارێکەوە. لە ڕاستیدا بەسەرهاتی ئەو دوو عاشقەو شێوازی یەکتر خۆشەویستنیانو پاشان چۆنیەتی خۆکوشتنەکەیان، ئەوەندە لە دنیای خەیاڵو چیرۆکو فەنتازیای نوسینی چیرۆکەوە نزیکە، ئەوەندە شاعیریانەو ڕۆمانسیانەیە، نیو ئەوەندە لە واقعەوە نیزک نییە. ئەو ڕوداوە ئەوەندەی پەیوەندی بە جیهانی نوسینو تێڕامانەوە هەیە، نیو ئەوەندە پەیوەندی بە جیهانی ڕاستەقینەی مرۆڤەکانەوە نییە. بە مانایەکیتر زۆر ڕێیتێدەچێت ئەو بەسەرهاتە زیاتر لە ناو خەیاڵدانی نوسەری کتێبەکەوە هاتبێتەدەرەوە، تاکو لە ژیانی ڕاستەقینەدا ڕویدابێت. زیاتر بەرهەمی بیرکردنەوەی «بێگەرد»ە وەک لەوەی بەرهەمێکی ڕاستەقینەی ناو واقیع بێتو ئەم هاتبێت بیگێڕێتەوە.

لێرەوە بە بڕوای من، نوسەر نەهاتووە تەنها ئەو شتانە بگێڕێتەوە کە لە ماوەی سەفەرەکەیدا، بەچاوی ئاسایی خۆی بینیونیو لەگەڵیاندا هەستاوەو دانیشتووە، نەهاتووە تەنها ئەو حاڵەتانە بگێڕێتەوە کە پێی هەستاوە، نەهاتووە تەنها باسی ئەو کەسو ماڵو شوێنانە بکات کە بینیونیو سەردانی کردوونو لەگەڵیاندا دانیشتووە، واتە نەهاتووە تەنها بیرەوەری سەفەرێکی چەند هەفتەیی خۆی بگێڕێتەوە، بەڵکو لەپاڵ ئەوەشدا، ڕەگەزێکی گەورەی چیرۆکی بۆ ئەو گێڕانەوانە زیادکردون کە بریتییە لە دروستکردنی ڕوداو یان دروستکردنی بەسەرهات، یاخود دەستکاریکردنێکی گەورەی ڕووداوەکان، بەشێوەیەک کە هیچی ئەوتۆی لە ڕوداوە ڕاستەقینەکە نەهێشتووەتەوەو بەرگێکی چیرۆکئامێزی نایابی کردووە بەبەردا. هەڵبەتە ئەم حاڵەتە سەلیقەییو توانای نوسەر دەردەبڕێت لە کردنی ڕوداو بە چیرۆک، لە گۆڕینی واقیع بۆ ئەدەب، ئەمەش بۆخۆی کارێکی داهێنەرانەیەو دەکرێت تێکستی جوانی لێ بێتە بەرهەم، وەک تێکستی بەرەو کەناری شپرزەیی.

ژمارەی لاپەڕەی ئەم کتێبە ١٦٣ لاپەڕەی بچوکەو تیراژەکەی ١٠٠٠هەزار دانەیە، نرخی ٢٠٠٠ هەزار دینارە.

گۆڤاری سەردەم بە دوو مانگ جارێک

لە ژمارەی ئایندەوە گۆڤاری سەردەم بە دوو مانگ جارێک دەردەچێت،
تکا لە نووسەرانی دەکەین پابەندی کاتی دەرچوونی بن و
لە ناردنی بەرهەم دوانەکەون.

فایلی ژمارەی ئایندە

فایلی ژمارەی ئایندە لەسەر نوسەری گەورەی چیک -فرانز کافکا-
دەبێت،
تکا لە نووسەرانی دەکەین هاوکاریی فایلەکە بکەن.

SARDAM

Foreign Culture Magazine

No. 61

Vol. 11

Dec. 2009

Sardam Printing & Publishing House

Concessionaire
SHERKO BEKAS

Editor- In- Chief
RAUF BEGARD

Editorial Secretary
SHWAN AHMED

Editorial Staff
REBEEN HARDI

Computer Lay out
TAVGA FAEQ

Type corrector
Sakar Rauf

Art Production Work
Narmin Mustafa